

JOAN JUNYENT

www.actuatu.com

LES CLAUS PER UNA CULTURA DE PREVENCIÓ

EL GRAN SILENCI

SCIENTIA

abadia
EDITORS

L'autor

Joan Junyent Dalmases, Valls de Torroella (Barcelona), 1965, és Enginyer tècnic de Mines i Màster en Prevenció de Riscos Laborals.

Té més de quinze anys d'experiència en treballs d'interior de mines exercint des de Cap de torn fins a Director.

És un apassionat de la lectura i a hores mortes exerceix d'escriptor.

El llibre

És en aquesta barreja entre escriptor, i Tècnic en Mines i Prevenció on neix la idea del llibre.

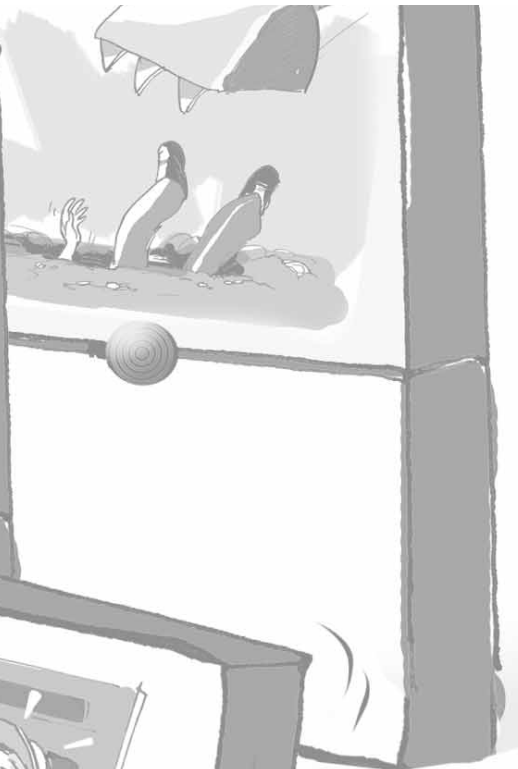
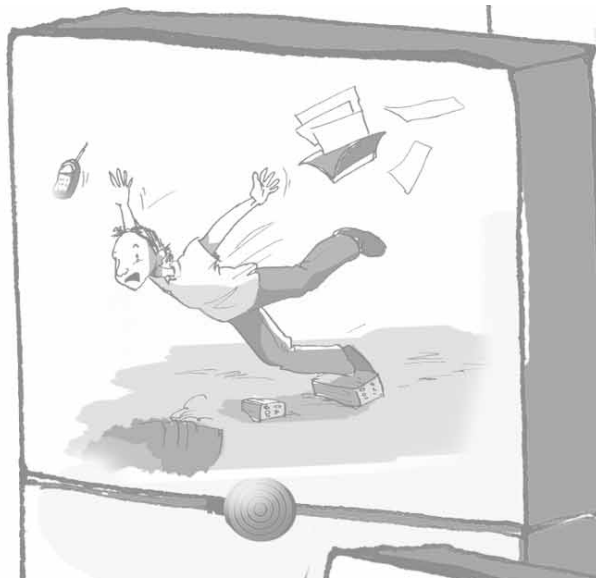
En un entorn on sovintegen el llibres tècnics, *El Gran Silenci* esdevé un llibre necessari que ofereix una visió planera de què és i què implica la prevenció des d'un punt de vista gens usual. Una entretinguda història amb reflexions curioses i entenedores que pretenen aconseguir un acostament de la prevenció als treballadors/res i conductors/res.

Dintre unes vides, les nostres, viscudes de manera estressada, *El Gran Silenci* pretén fer passar una bona i divertida estona mentre encadena un seguit de raonaments no per això mancats de rigor.

El Gran Silenci desgrana les anàlisis que es produeixen darrera un accident laboral en una mina, però amb gran mesura tot el que s'hi exposa pot aplicar-se a un accident de trànsit. Com a exercici entretingut, proposem que abans de començar la lectura, t'imaginis un possible accident, de manera que a mesura que avancis en la lectura facis córrer el teu accident imaginari en paral·lel amb la història que llegiràs, buscant-hi les connexions i les coincidències que de ben segur trobaràs.

Que gaudeixis de la lectura!

L'autor

El Gran Silenci

Un accident set-cents metres sota terra

Dilluns, dimarts, dimecres... l'un rere l'altre, els dies passen com un riu mansoi, fins que, de cop i volta, un ensurt ens obliga a despertar-nos.

Encara avui no ho sé, com vaig intuir que aquell dia seria molt diferent, només sé que vaig saber-ho.

Només em recordo de la nit, semblava més fosca i trista que mai. I que tenia fred.

Tan sols faltava una hora per a l'albada.

En arribar al pàrquing, els vaig veure tots allà, callats i quiets com mai, però sobtadament desperts per la crua realitat.

La plaça era plena de persones que s'haurien d'estar canviant per al torn o marxar cap a casa amb la jornada ja finalitzada.

Va ser llavors quan ja no vaig tenir dubtes.

Els treballs estaven aturats.

I aturar la feina significava un accident mortal a la mina.

Les puntes de les cigarretes s'il·luminaven en els racons més foscos on els meus companys amagaven les llàgrimes. I caminaven d'ací d'allà amb passes lentes, somnàmbuls, sense saber cap on anar.

Tampoc no hi havia on anar, ara.

Perquè **ara** ja era massa tard.

Ara, ja no hi havia res a fer.

La foscor i el silenci omplien l'escena. També el dolor i la pena.

Grupets d'ombres que xerraven baixet. Minaires vestits per anar a passejar, sense casc ni botes, sense ànims i sense alegria. Sense refilets de minaire.

Gegants ploraners i senzills, capaços d'arrencar els budells de la terra, capaços d'estimar aquest treball tan dur, colpejats al cor per una pèrdua estúpida.

Un dels seus no tornaria a somriure. Mai més.

Vaig aparcar ja d'esma, i també amb passes lentes em vaig acostar als primers.

Tres són les preguntes que et vénen al cap en moments com aquells,

Què ha passat?

Com ha passat?

i A **qui** li ha passat?

però d'entre les tres n'hi ha una que és la més important,

a **Qui** li ha passat?

Perquè la resposta va plena de dolor.

Perquè la resposta assenyala una persona concreta, una cara, una família, un amic... **qui?**

... La meva ment va volar i em vaig recordar com si fos ahir mateix de la meva arribada a l'empresa.

—Passi, passi, Àlex, tanqui la porta i assegú's, si us plau.

El meu cap em citava en privat per primera vegada. Ja havia sentit a parlar d'ell i de la seva exigència, de manera que em vaig asseure acollonit i em vaig esperar.

—Àlex, li demano que pari atenció perquè el que li diré és molt important.

Vaig empassar saliva, disposat a escoltar-lo com un radar.

—La nostra principal dificultat —va prosseguir el cap— és aconseguir treballar sense accidents. Treballem sota terra, amb grans màquines i el risc que això comporta i, per tant, la nostra atenció ha de ser màxima. Si mirem les nostres estadístiques, cada any, sens falta mor una persona en la mina i, si com passa de tant en tant, algun any el salvem, el següent o l'altre, en tenim dos —el cap va parar per donar-me temps a avaluar les seves paraules, que jo vaig gravar en la memòria ja per sempre més—. Així, li demano de manera molt especial que treballi de valent per ajudar a trencar aquestes xifres definitivament. Sens dubte, aquest és la millor fita que podríem aconseguir.

Aquestes dures paraules van quedar tatuades amb ferro roent en el meu cervell. Al mateix temps, el cap m'indicava que no era a ell

ni al seu ferm caràcter a qui havia de témer sinó als accidents. Sens dubte, aquest era el repte, i els accidents es van convertir en el meu enemic. I des d'aquell moment els meus esforços sense reserva van adreçar-se a complir els nobles objectius assenyalats pel cap.

L'enemic són els accidents

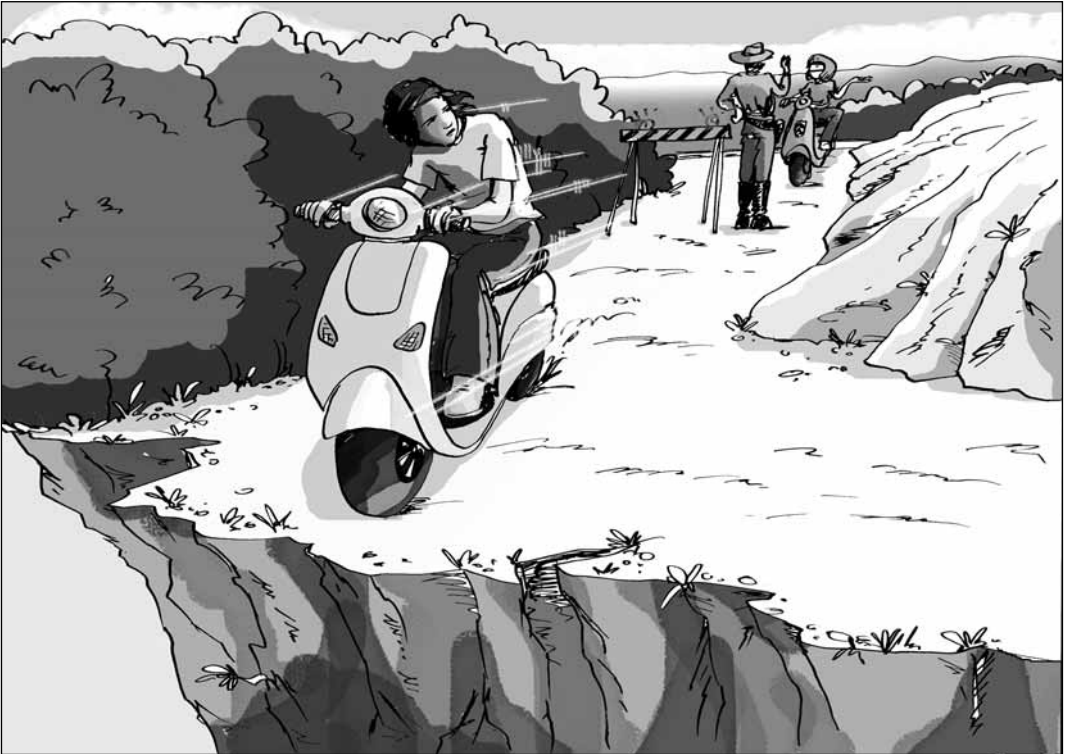
Però, també recordo com aquella petita xerrada em va condicionar la manera de veure les coses.

Quan anava per la mina, em preguntava quin company seria la víctima següent. Parlava amb l'un, n'ajudava un altre... i sovint em preguntava «aquest serà el proper?», però de seguida em treia la idea del cap, desitjant que no es fes realitat.

Però un bon dia vaig descobrir que, certament, aquella no era la realitat. Va ser en els vestuaris, ja fora de la mina. M'afaitava just abans de dutxar-me i la pregunta em va tornar a rondar pel cap. Qui seria el proper? Mentre observava el reflex dels companys passant nus darrere meu, anant o venint de les dutxes, em vaig preguntar quin d'ells seria la pròxima víctima?

El mirall embafat em retornava una imatge borrosa, una realitat deformada, i va ser aleshores quan em vaig adonar que són els ulls qui ens deforma la realitat. Vaig descobrir que els ulls de cadascú només miren cap enfora i que aquest angle de visió tan particular és excloent. No podria ser el proper aquest cap gros amb escuma a la cara que em mirava des de la primera fila i que no era altra cosa que el meu reflex? És clar que sí, i tant que sí. Només a través del mirall vaig adonar-me de la realitat, perquè allà hi érem tots, fins i tot JO.

*No et confonguis d'enemic.
Això només farà que gran part
dels teus esforços siguin estèrils*

L'enemic són els accidents

Així, doncs, JO també m'havia de protegir.

Qui em pensava que era, jo, per voler protegir els altres abans de protegir-me JO mateix?

Va ser just aleshores quan vaig conèixer una manera d'actuar nova, sense que aquest JO, descobert gràcies al mirall, es quedés mai més en l'oblit.

Les accions parteixen gairebé sempre des d'un mateix

Sobtadament vaig retornar a la realitat d'aquella nit freda, **qui?**, qui hauria estat aquesta vegada?

I abans de preguntar sents l'angoixa de la por. Por que et contes-tin que Sí, que és cert el que ja saps, que algú és mort. I una por encara més gran perquè aquest algú sigui un amic amb qui mai no podràs tornar a parlar.

Perquè les persones es divideixen en amics, coneguts i d'altres.

I la seva pèrdua no fa el mateix mal.

—**Qui** ha estat? —vaig preguntar amb un fil de veu, mentre buscava amb la mirada quin era el somriure que faltava.

Aquell somriure amb **nom propi**.

Les cares serioses dels uns i els rostres desencaixats de dolor dels altres donaven les primeres pistes. Només feia falta observar amb cura.

—En **Duran** —va contestar algú —. Em sap greu, sé que éreu amics.

Josep Duran i Costa, de 34 anys, casat, amb una filla i tota una vida per endavant

Aquest era el meu amic accidentat. Aquest era el nom complet que aquesta vegada no em podrien amagar les inicials dels diaris.

Vaig notar una tenalla al coll i al pit. Com una bola que creixia dintre meu i m'ofegava. Fa tant mal, que no pots parlar, ni tan sols plorar. La ràbia i mil agullons t'omplen el cos, el fred se't fica fins al moll de l'os i no ets l'amo del que fas. La vida s'alenteix, tot avança més a poc a poc i sembla un somni, quelcom irreal, les veus, els sorolls, tot se't torna borrós. Ets dintre una bombolla que t'aïlla.

Perquè en el primer moment ens neguem a acceptar el que, **ara**, ja no té remei.

Un accident ja succeït ja no te remei.

***No podem buscar la solució en el moment
en què ja no existeix el remei.***

Em sentia com suspès a l'aire mentre caminava fins a l'oficina, recordant els cinc cèntims que m'havien fet sobre el que havia passat.

En Duran va morir a les 03.20, amb el pit aixafat. La màquina de perforació que conduïa, una Jumbo, havia bolcat i en Duran havia quedat atrapat amb la meitat del cos fora de la cabina. Va ser auxiliat per un parell de mecànics que ràpidament el van traslladar amb la llitera, però tot plegat havia estat en va. El doctor de guàrdia, alertat, ja els esperava a la boca del pou, però la vida d'en Duran s'apagava sense remei i no va poder fer res més que certificar la defunció allà mateix. El cos d'en Duran ja era al tanatori.

Mentre caminava em vaig recordar de la història d'en Duran.

2

... En Duran havia arribat a la companyia feia 14 mesos i el van assignar sota el meu càrrec. Era un bon noi que es feia estimar, senzill, generós, treballador, animós, positiu, alegre, intel·ligent i tot el que més vulgueu imaginar. Se'm va guanyar de seguida, a mi i a tothom.

Però també era un tipus peculiar que entenia les coses d'una manera peculiar.

Un dia ens vam trobar a la plaça.

Jo llegia el diari i se'm va asseure al costat. La Maria, la seva filla de cinc anys, pujava a la bicicleta i em va saludar amb la maneta en passar-me pel davant.

—És maco el dia, oi? —em va etzibar.

—Sí, fa un bon sol —vaig contestar, ja que així era.

Un d'aquests dies mansois.

De cop i volta, la bicicleta va derrapar i la Maria va caure.

En Duran la va ajudar amb dolçor, amanyagant-li les mans i els genolls i la va animar a tornar-hi.

Vaig veure un pare amorós i atent amb la filla a qui ajudava a volar.

—Són tan fràgils... —em va dir en tornar-se a asseure—. Per què n'estem tant, de cecs? —em va dir assenyalant el diari, però jo no el vaig entendre.

—Fixa't sinó —va seguir ell— en qualsevol notícia. Totes acaben igual, mort i dolor pertot arreu. És que no n'aprendrem mai?

—No t'entenc —li vaig dir.

—És clar, perquè només veiem notícies, inicials, xifres, però darrere de tot, Àlex, hi ha les persones. No t'has preguntat mai quin valor donem a la vida, Àlex? **Quant val una vida?**

Després de formular-me la pregunta, en Duran va callar durant uns quants segons. Jo mai m'havia plantejat això i, abans de contestar, va seguir ell.

—No em saps contestar, oi? —se'm va avançar—. Quin valor donem a la vida d'aquesta criatura, Àlex? —em va preguntar de nou tot assenyalant la Maria, que continuava pedalejant.

Ho recordo..., recordo que no vaig saber què pensar... totes les vides valen igual, sens dubte, la teva, la meva... totes...

L'escena m'havia quedat oblidada en la memòria, però aquella matinada, caminant cap a l'oficina vaig recuperar aquests records que encaixaven com un guant i vaig recordar la seva pregunta. Per Déu!, quin coi de pregunta tan tonta!, tan òbvia i senzilla, però, i si com deia ell, ho tinguéssim més present?, hi hauria tantes vides malaguanyades podent-ho evitar?

Podria ser que Sí, Duran, que estiguéssim despistats, cecs, o és a l'inrevés, Duran?, no vols dir que tot s'hi val mentre no es tracti de la meva vida?

En qualsevol cas, no anem pel bon camí i hem de rectificar perquè sigui com sigui, Duran, Sí, Sí que n'estem, de cecs.

Duran, tu ja no hi ets, quant valia la teva vida?

Perquè aquest cop ets Tu, Duran, qui ja no tornarà a somriure.

Quant val una vida?

Però, mirant la realitat des del reflex del mirall, sense oblidar-te de tu,

Quant val la Teva vida?

Veuràs que tots coincidim en la resposta,

La Meva vida val tots els meus esforços.

3

Quan vaig arribar a l'oficina, el cap ja m'esperava. Ja no era hora de lamentar-se, sinó de treballar.

—Canvia't, Àlex. Baixa amb el Tobies i intenta esbrinar què ha passat. Vull un primer informe en mitja hora. Jo em quedaré aquí l'oficina per coordinar-ho tot.

—Qui són els mecànics; i on són? —li vaig preguntar.

—En Capellades i en Muñoz. Són a la sala de reunions.

Li vaig fer que sí amb el gest i vaig adreçar-me als vestuaris. Rere la façana de dur del cap s'amagava una persona sensible. I estava fotut... tan fotut com tots o més. Assumia els accidents com una responsabilitat directa i no el podíem convèncer de res diferent. Tampoc no servia de res indicar-li que érem un equip i que la culpa no solia ésser d'una única persona.

Què havia passat?

Qui en tenia la culpa?

Vaig posar-me la granota de treball, les botes, el casc i em vaig endur a la mà el cinturó, la mascareta i les ulleres de protecció ocular.

De l'oficina vaig endur-me llapis i paper, la càmera de fotos i una cinta mètrica.

En Tobies m'esperava al passadís. Era un dels encarregats més bons de l'empresa i el seu coneixement i experiència sempre m'havien servit de lliçó.

—Som-hi? —li vaig dir sense aturar-me.

Es va girar i va caminar al meu costat. En Tobies no parlava gaire.

Abans de baixar a la mina, vam passar per la sala de reunions.

Els dos mecànics estaven asseguts i amb una tassa de beguda calenta entre les mans. Hi havia tres homes més.

Ningú no deia res.

—Hola, nois —els vaig saludar.

Van aixecar el cap, però ningú no va dir res. Jo em vaig acostar a en Capellades, el més veterà d'ells, i després d'unes poques paraules de consol vaig demanar-li que m'expliqués com havia estat.

—Ens van avisar que hi havia una mànega que perdia pressió en el circuit dels frens i hem hagut de canviar-la. Tot ha anat molt bé, la màquina ha quedat arranjada i jo mateix l'he provada.

“Els frens no funcionen bé... Hi ha una mànega que perd oli...”